

Medicinsk strålningsfysik

Programkurs

8 hp

Medical Radiation Physics

TVFA02

Gäller från: 2018 VT

Fastställd av

Programnämnden för elektroteknik,
fysik och matematik, EF

Fastställandedatum

Huvudområde

Medicinsk teknik

Utbildningsnivå

Grundnivå

Fördjupningsnivå

G2X

Kursen ges för

- Civilingenjör i medicinsk teknik

Förkunskapskrav

OBS! Tillträdeskrav för icke programstudenter omfattar vanligen också tillträdeskrav för programmet och ev. tröskelkrav för progression inom programmet, eller motsvarande.

Rekommenderade förkunskaper

Vågfysik, Elektromagnetism, Modern fysik

Lärandemål

Kursen ska ge studenten kunskaperna om joniserande och ickejoniserande strålningens växelverkan med materia och grundläggande kunskaper om strålningsdosimetri med fokus på strålningsstillämpningar inom sjukvården. Kursen ska även introducera strålningsbiologi, patient- och personalstrålskydd så att studenten vet vilka skadeverkningar strålningen har på människan och hur man skyddar sig och patienterna mot onödig bestrålning.

Under kursen ges en orientering om det lagrum som reglerar strålningens användning inom sjukvården och hur olika yrkesgrupper samarbetar kring kvalitetssäkring av 'strålningsutrustningar'.

Efter kursen ska studenten kunna:

- Förklara hur joniserande strålning växelverkar med materia och använda denna kunskap för att välja metod att mäta strålning (Solo3)
- Förklara radioaktivt sönderfall, exemplifiera hur detta används inom sjukvården och reflektera över avfallshantering i ett miljöperspektiv (Solo3)
- Förklara hur olika strålningsdetektorer fungerar och argumentera för varför vissa detektorer passar för att mäta vissa typer av joniserande strålning (Solo3)
- Tillämpa strålskyddsinstrumenters funktionsprinciper och använda denna kunskap i olika strålningsmiljöer och bedöma rimligheten i mätvärden (Solo4)
- Översiktligt beskriva den lagstiftning och de myndighetskrav (från Strålsäkerhetsmyndigheten) som omgärdar användningen av strålningen i samhället och speciellt inom sjukvården med fokus på medicinteknikerns ansvar (Solo2)
- Beskriva och ge exempel på systematiskt kvalitetssäkringsarbete inom sjukvården (Solo2)
- Beskriva magnetresonansfysik som en grund för kursen TBMT02 (Solo2)
- Redogöra och uppskatta osäkerheter i mätningar (Solo3)
- Beskriva joniserande strålningens inverkan på människan ur ett strålningsbiologiskt perspektiv (Solo2)
- Beskriva strålningsdosimetriska storheter, redovisa hur de mäts eller beräknas och utföra enklare dosuppskattningar (Solo2)
- Beskriva grundläggande kunskaper om strålskydd så att han/hon kan skydda sig själv och bistå andra att hantera sitt personliga strålskydd (Solo2)

Kursinnehåll

Kursen fokuserar på de fysikaliska grunderna bakom de många strålningsdiagnostiska och strålningsterapeutiska tillämpningarna inom sjukvården och inkluderar, som en centrat del, joniserande strålningens växelverkan med materia (t.ex. människan).

Området strålningsdosimetri studerar hur strålningen deponerar sin energi i t.ex. vävnad och hur energideponeringen per massenhet (stråldosen) kan kvantifieras genom mätning eller beräkning.

Strålningsdetektor används för patient- och personaldosimetri, för bildframställning och för övervakning och kvalitetssäkring av strålningsmiljön inom sjukvården och industrin.

Strålningsbiologi beskriver hur strålningen påverkar levande organismer och vilka risker, på kort och lång sikt, som är förknippade med joniserande och ickejoniserande strålning.

Strålskydd är ett område som beskriver hur man t.ex. inom sjukvården skyddar personal och patienter från onödiga eller skadliga strålnings effekter.

I kursen studeras fysiken vid kärnmagnetisk resonans och ultraljud som används inom sjukvården för bildframställning och kvantitativ analys.

Undervisnings- och arbetsformer

Kursen genomförs med ett studentcentrerat lärande med inslag av problembaserad undervisning där det ingår obligatoriska basgruppsmöten.

Kursen är till stor del laborativ vilket betyder att alla laborativa delar är obligatoriska.

Kursen är uppdelad på föreläsningar, seminarier, basgruppsmöten, lektioner, laborationer och en fältstudieuppgift.

Labblockaler finns vid Radiofysikavdelningen LiÖ och Avdelningen för Medicinsk Radiofysik, LiU

Examination

UPG1	Hemtentamen	4 hp	U, 3, 4, 5
MOM1	Basgruppsarbete	1 hp	U, G
LAB1	Laborationer och fältstudieuppgift	3 hp	U, G

Betygsskala

Fyrgradig skala, LiU, U, 3, 4, 5

Övrig information

Påbyggnadskurser: Bildgenererande teknik inom medicinen

Om undervisningsspråk

Undervisningsspråk visas på respektive kurstillfälle på fliken "Översikt".

- Observera att även om undervisningsspråk är svenska kan delar av kursen ges på engelska.
- Om undervisningsspråk är Svenska/Engelska kan kursen i sin helhet ges på engelska vid behov.
- Om undervisningsspråk är Engelska ges kursen i sin helhet på engelska.

Övrigt

Kursen bedrivs på ett sådant sätt att både mäns och kvinnors erfarenhet och kunskaper synliggörs och utvecklas.

Planering och genomförande av kurs skall utgå från kursplanens formuleringar. Den kursvärdering som ingår i kursen skall därför genomföras med kursplanen som utgångspunkt.

Institution

Institutionen för medicin och hälsa

Studierektor eller motsvarande

Alexandr Malusek

Examinator

Alexandr Malusek

Kurshemsida och andra länkar

http://www.imh.liu.se/utbildning_vid_IMH/medicinsk-stralningsfysik?l=sv

Undervisningstid

Preliminär schemalagd tid: 64 h

Rekommenderad självstudietid: 149 h

Kurslitteratur

Grundläggande strålningsfysik av Mats Isaksson (Studentlitteratur) Ytterligare kursmaterial finns på kursens webbsida, se nedan.

Generella bestämmelser

Kursplan

För varje kurs finns en kursplan. I kursplanen anges kursens mål och innehåll samt de särskilda förkunskaper som erfordras för att den studerande skall kunna tillgodogöra sig undervisningen.

Schemaläggning

Schemaläggning av kurser görs efter, för kursen, beslutad blockindelning. För kurser med mindre än fem deltagare, och flertalet projektkurser läggs inget centralt schema.

Avbrott på kurs

Enligt rektors beslut om regler för registrering, avregistrering samt resultatrapportering (Dnr LiU-2015-01241) skall avbrott i studier registreras i Ladok. Alla studenter som inte deltar i kurs man registrerat sig på är alltså skyldiga att anmäla avbrottet så att kursregistreringen kan tas bort. Avanmälan från kurs görs via webbformulär, www.lith.liu.se/for-studenter/kurskomplettering?l=sv.

Inställd kurs

Kurser med få deltagare (< 10) kan ställas in eller organiseras på annat sätt än vad som är angivet i kursplanen. Om kurs skall ställas in eller avvikelser från kursplanen skall ske prövas och beslutas detta av programnämnden.

Föreskrifter rörande examination och examinator

Se särskilt beslut i regelsamlingen:
<http://styrdokument.liu.se/Regelsamling/VisaBeslut/622678>

Examination

Tentamen

Skriftlig och muntlig tentamen ges minst tre gånger årligen; en gång omedelbart efter kursens slut, en gång i augustiperioden samt vanligtvis i en av omtentamensperioderna. Annan placering beslutas av programnämnden.

Principer för tentamensschemat för kurser som följer läsperioderna:

- kurser som ges Vt1 förstagångstenteras i mars och omtenteras i juni och i augusti
- kurser som ges Vt2 förstagångstenteras i maj och omtenteras i augusti och i oktober
- kurser som ges Ht1 förstagångstenteras i oktober och omtenteras i januari

och augusti

- kurser som ges Ht2 förstagångstenteras i januari och omtenteras i påsk och i augusti

Tentamensschemat utgår från blockindelningen men avvikelser kan förekomma främst för kurser som samläses/samtenteras av flera program samt i lägre årskurs.

- För kurser som av programnämnden beslutats vara vartannatårskurser ges tentamina 3 gånger endast under det år kursen ges.
- För kurser som flyttas eller ställs in så att de ej ges under något eller några år ges tentamina 3 gånger under det närmast följande året med tentamenstillfällena motsvarande dem som gällde före flyttningen av kursen.
- Har undervisningen upphört i en kurs ges under det närmast följande året tre tentamina samtidigt som tentamen ges i eventuell ersättningskurs, alternativt i samband med andra omtentamina. Dessutom ges tentamen ytterligare en gång under det därpå följande året om inte programnämnden föreskriver annat.
- Om en kurs ges i flera perioder under året (för program eller vid skilda tillfällen för olika program) beslutar programnämnden/programnämnderna gemensamt om placeringen av och antalet omtentamina.

Anmälan till tentamen

För deltagande i tentamina krävs att den studerande gjort förhandsanmälan i Studentportalen under anmälningssperioden, dvs tidigast 30 dagar och senast 10 dagar före tentamensdagen. Anvisad sal meddelas fyra dagar före tentamensdagen via e-post. Studerande, som inte förhandsanmält sitt deltagande riskerar att avvisas om plats inte finns inom ramen för tillgängliga skrivningsplatser.

Teckenförklaring till tentaansmälningssystemet:

** markerar att tentan ges för näst sista gången

* markerar att tentan ges för sista gången

Ordningsföreskrifter för studerande vid tentamensskrivningar

Se särskilt beslut i

regelsamlingen: <http://styrdokument.liu.se/Regelsamling/VisaBeslut/622682>

Plussning

Vid Tekniska högskolan vid LiU har studerande rätt att genomgå förnyat prov för högre betyg på skriftliga tentamina samt datortentamina, dvs samtliga provmoment med kod TEN och DAT. På övriga examinationsmoment ges inte möjlighet till plussning, om inget annat anges i kursplan.

Regler för omprov

För regler för omprov vid andra examinationsformer än skriftliga tentamina och datortentamina hänvisas till LiU-föreskrifterna för examination och examiner, och

<http://styrdokument.liu.se/Regelsamling/VisaBeslut/622678>.

Plagiering

Vid examination som innebär rapportskrivande och där studenten kan antas ha tillgång till andras källor (exempelvis vid självständiga arbeten, uppsatser etc) måste inlämnat material utformas i enlighet med god sed för källhänvisning (referenser eller citat med angivande av källa) vad gäller användning av andras text, bilder, idéer, data etc. Det ska även framgå ifall författaren återbrukat egen text, bilder, idéer, data etc från tidigare genomförd examination.

Underlåtelse att ange sådana källor kan betraktas som försök till vilseledande vid examination.

Försök till vilseledande

Vid grundad misstanke om att en student försökt vilseleda vid examination eller när en studieprestation ska bedömas ska enligt Högskoleförordningens 10 kapitel examinator anmäla det vidare till universitetets disciplinnämnd. Möjliga konsekvenser för den studerande är en avstängning från studierna eller en varning. För mer information se <https://www.student.liu.se/studenttjanster/lagar-regler-rattigheter?l=sv>.

Betyg

Företrädesvis skall betygen underkänd (U), godkänd (3), icke utan beröm godkänd (4) och med beröm godkänd (5) användas. Kurser som styrs av tekniska fakultetsstyrelsen fastställt tentamensschema skall därvid särskilt beaktas.

1. Kurser med skriftlig tentamen skall ge betygen (U, 3, 4, 5).
2. Kurser med stor del tillämpningsinriktade moment såsom laborationer, projekt eller grupparbeten får ges betygen underkänd (U) eller godkänd (G).

Examinationsmoment

1. Skriftlig tentamen (TEN) skall ge betyg (U, 3, 4, 5).
2. Examensarbete samt självständigt arbete ger betyg underkänd (U) eller godkänd (G).
3. Examinationsmoment som kan ge betygen underkänd (U) eller godkänd (G) är laboration (LAB), projekt (PRA), kontrollskrivning (KTR), muntlig tentamen (MUN), datortentamen (DAT), uppgift (UPG), hemtentamina (HEM).
4. Övriga examinationsmoment där examinationen uppfylls framför allt genom aktiv närvaro som annat (ANN), basgrupp (BAS) eller moment (MOM) ger betygen underkänd (U) eller godkänd (G).

Rapportering av den studerandes examinationsresultat sker på respektive institution.

Regler

Universitetet är en statlig myndighet vars verksamhet regleras av lagar och förordningar, exempelvis Högskolelagen och Högskoleförordningen. Förutom lagar och förordningar styrs verksamheten av ett antal styrdokument. I Linköpings universitets egna regelverk samlas gällande beslut av regelkaraktär som fattats av universitetsstyrelse, rektor samt fakultets- och områdesstyrelser.

LiU:s regelsamling angående utbildning på grund- och avancerad nivå nås på http://styrdokument.liu.se/Regelsamling/Innehall/Utbildning_pa_grund_och_avancerad_niva.